

Gbúr, Ján

**Príležitostná literárna biografía P. O. Hviezdoslava z pohľadu Františka
Táborského a doterajšieho literárnovedného výskumu na Slovensku**

Slavica litteraria. 2021, vol. 24, iss. 1, pp. 89-102

ISSN 1212-1509 (print); ISSN 2336-4491 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/SL2021-1-7>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/144037>

License: [CC BY-SA 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Príležitostná literárna biografia P. O. Hviezdoslava z pohľadu Františka Táborského a doterajšieho literárnovedného výskumu na Slovensku

Ján Gbúr (Košice)

Abstrakt

Štúdia otvorila tému žánrov literárnej biografie. Osobitný prístup k tejto problematike prezentoval Peter Liba, ktorý načrtnul ako prvý v slovenskom literárnovednom prostredí systém žánrov literárnej biografie. Na základe tohto systému autor štúdie analyzoval autorský portrét P. O. Hviezdoslava od českého básnika a literárneho historika Františka Táborského. Z hľadiska typu biografie ho vyhodnotil ako príležitostnú literárnu biografiu. Jej analýzou a komparáciou s výsledkami doterajšieho hviezdoslavovského výskumu dospel k záveru, že Táborský predstavil Hviezdoslava ako reprezentanta národa, ktorý svojou literárnou tvorbou, plnou obrazov osobného i národného utrpenia, plnil v národe nielen estetické, ale aj nadosobné kultúrno-spoločenské a politické funkcie.

Kľúčové slová

biografické žánre; príležitostná literárna biografia; František Táborský; Pavol Országh Hviezdoslav; literárna história

Abstract

Occasional Literary Biography of P. O. Hviezdoslav from the View of František Táborský and Previous Literary Research in Slovakia

The study has opened up the topic of genres of literary biography. A special approach to this issue was presented by Peter Liba, who was the first to outline a system of genres of literary biography in the Slovak literary milieu. Based on this system, the author of the study analysed the author's portrait of P. O. Hviezdoslav by the Czech poet and literary historian, František Táborský. In terms of the type of biography, he evaluated it as an occasional literary biography. By analysing it and comparing it with the results of Hviezdoslavian research to date, he came to the conclusion that Táborský introduced Hviezdoslav as a representative of a nation who, with his literary work full of images of personal and national suffering, performed not merely aesthetic but also supra-cultural, social, and political functions.

Key words

biographical genres; occasional literary biography; František Táborský; Pavol Országh Hviezdoslav; literary history

Štúdia je výstupom v rámci vedeckého projektu APVV-19-0244 *Metodologické postupy v literárnovednom výskume s presahom do mediálneho prostredia*. Hlavný riešiteľ prof. PhDr. Ján Gbúr, CSc. Doba riešenia: 2020–2024.

Úvod

Literárna biografia predstavuje jednu z dôležitých metód literárnohistorického výskumu osobnosti literárneho umelca. Ide o autonómny text, ktorý poskytuje informácie o osobnom živote a literárnom diele autorského subjektu, pomáha ho fixovať v čitateľskom vedomí, vytvára hodnotové stereotypy čitateľských očakávaní o autorovi a jeho umeleckom kóde¹. Z toho dôvodu je predmetom záujmu najmä literárnej histórie, ale aj literárnej teórie, didaktiky a sociológie literatúry. Literárna biografia sa utvára na priesečníku autorskej tvorby a osobnej biografie. Tvorca literatúry z tohto pohľadu žije akoby dva životy: svoj osobný život a život svojej tvorby. Pritom obidva životy nemusia byť totožné, môžu byť aj protichodné.

V priesečníku autorskej tvorby a osobnej biografie zohráva dôležitú úlohu žánrová podoba literárnej biografie. Literárny historik a kulturológ Peter Liba, ktorý sa touto problematikou podrobne zaoberal, načrtol ako prvý v slovenskom literárnovednom prostredí systém žánrov literárnej biografie². Z hľadiska dominantných funkcií, ktoré sa podieľajú na výstavbe biografického žánru a jeho recepčných schopností, rozdelil biografické útvary do deviatich skupín³. Uvedené žánrové členenie a funkcie žánrových foriem a útvarov sú základnými klasifikátormi jednotlivých literárnych biografíí. Sekundárnymi klasifikátormi sú štylistické indikátory (informačný, opisný rozprávačský, výkladový štýl), pričom pri určovaní žánrového určenia literárnej biografie rozhoduje prevažujúci klasifikátor.⁴

Uvedené teoreticko-metodologické podložie literárneho biografického žánru je východiskom pre našu analýzu literárnej biografie Pavla Országha Hviezdoslava od Františka Táborského. Medzi klasifikátory, ktoré budú vstupovať do hodnotenia uvedenej biografie, zahrnieme nerozvinutosť skúmania žánrového povedomia v čase tvorby tejto biografie v českom a slovenskom literárnovednom prostredí, podmienky a možnosti získavania informácií o Hviezdoslavovom živote a diele a výsledky výskumu Hviezdoslavovho diela slovenskou literárnou vedou po roku 1919 do súčasnosti.

Slovakofilská orientácia Františka Táborského

František Táborský (1858–1940)⁵ patril z pohľadu praktickej realizácie dobovo precizovanej myšlienky česko-slovenskej, resp. slovensko-českej medziliterárnej vzájomnosti (jednoty) v druhej polovici 19. a na začiatku 20. storočia medzi jej najaktívnejších tvorcov.

1 Bližšie LIBA, Peter: *Biografické žánre*. In: Biografistika v systéme literárneho vzdelania. Zborník z II. Konferencie o živote a diele P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne 1985. Dolný Kubín – Nitra: Literárne múzeum P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne – Kabinet literárnej komunikácie a experimentálnej metodiky Pedagogickej fakulty v Nitre, 1976, s. 37.

2 Tamže, s. 25.

3 Tamže, s. 29–30.

4 Tamže, s. 34.

5 *František Táborský*. Heslo. Lexikon české literatury. 4/1 S–T. Praha: Academia, 2008, s. 836–841.

Dôležitú úlohu v jeho slovakofilskej orientácii zohral Hynek Babička (1855–1880)⁶. Ešte ako študenta gymnázia ho informoval, podobne ako ďalších študentov, o vydavateľskom projekte slovenského spisovateľa, novinára a politika Jozefa Miloslava Hurbana, ktorým bol literárny almanach Nitra. Túto ročenku Hurban vydával v dvoch etapách: najprv v rokoch 1843–1853 a ešte v jednej krátkej časovej perióde, a to v rokoch 1876–1877. Kým v prvej etape sa jeho vydávanie realizovalo od druhého ročníka v roku 1844 (ako prvá kniha) v Štúrom kodifikovanej slovenčine, čo bol pozitívny počin z hľadiska šírenia nového jazyka po celom území Slovenska, druhá etapa bola pre čitateľov almanachu značným prevrpením z dôvodu, že posledné dve čísla nevydal v slovenčine, ale v češtine, presnejšie v českoslovenčine⁷. Dôvodom tejto zmeny bolo, že Hurban chcel pripomenúť politickej moci, kde sú pre slovenský národ prirodzené korene vzájomnosti⁸. K spolupráci na tomto publikačnom projekte oslovil aj českých tvorcov literatúry. Pozitívne na jeho výzvu zareagovali autori tzv. Mladej Moravy, ktorí tvorili brnianski a olomouckí študenti združení od roku 1876 v almanachu moravskej mládeže Zora⁹. Medzi prispievateľmi do almanachu v roku 1877 bol aj František Táborský¹⁰, ktorý, podľa Pavla Peštu¹¹, mal s Hurbanom korešpondenčný styk. Ten súvisel, okrem iného, s problémami okolo uverejnenia jeho sonetového venca *Ozvěna*¹².

Dôležitým medzníkom aktívnej slovakofilskej orientácie Františka Táborského bola jeho prvá cesta na Slovensko v lete roku 1878, ktorú zorganizoval Hynek Babička. Zúčastnili sa jej aj ďalší dvaja Táborského spolužiaci. Navštívili časť severného Slovenska. Očarili ich najmä Tatry, pričom si všímali okrem prírodnej scenérie podtatranskej a tatranskej prírody aj kultúrny, sociálny a politické rozmer slovenského vidieka a miest, ktorými prechádzali. Zastavili sa aj v Dolnom Kubíne, kde sa zoznámili s Jaroslavom Vlčekom, s rodinou evanjelického farára Samuela Nováka a s básnikom Pavlom Országhom Hviezdoslavom, ktorý bol jeho zaťom¹³.

Táborského druhá cesta na Slovensko sa uskutočnila o rok neskôr. V auguste sa spolu s básnikom Adolfom Heydukom, Rudolfom Pokorným, Josefom Ulehlo a Františkom Bilým zúčastnil v Martine na slávnosti 10. výročia založenia ženského spolku Živena, kde spoznal ďalšie osobnosti slovenského kultúrneho a literárneho života. Bol medzi nimi aj

6 Podrobnejšie PEŠTA, Pavel: *Ze vztahu Františka Táborského k literárnému Slovensku*. Slovenská literatúra 6, 1959, č. 1, s. 48–49.

7 Pokusom o kodifikáciu „českoslovenčiny“, t. j. češtiny s viacerými slovenskými prvkami rozličných rovin (jazyk so záväznými prvkami z dvoch identifikovateľných kódov), bola „staroslovenčina“ Jána Kollára a Andreja Radlinského, opísaná v Radlinského gramatike z roku 1850 a viedenskou vládou schválená ako úradný aj vyučovacý jazyk na slovenských školách.

8 VLČEK, Jaroslav: *Dejiny literatúry slovenskej*. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1953, s. 329.

9 PEŠTA, Pavel: *Ze vztahu Františka Táborského k literárnému Slovensku*. Slovenská literatúra 6, 1959, č. 1, s. 49.

10 NOVÁK, Arne. *Ruchovci a lumírovci v bojích proti křivdě a za právo*. Praha: František Borový, 1938, s. 60.

11 PEŠTA, Pavel: *Ze vztahu Františka Táborského k literárnému Slovensku*. Slovenská literatúra 6, 1959, č. 1, s. 50.

12 Tamže, s. 49–50.

13 TÁBORSKÝ, František: *Momentky ze starého Slovenska*. In: Slovenské miscellanea. Bratislava: Univerzum, 1931, s. 85–90.

Martin Bencúr, budúci prozaik Martin Kukučín, o ktorom vo svojej úvahe z roku 1891¹⁴ napísal, že je veľkou nádejou slovenskej literatúry.

Cesty Františka Táborského na Slovensko sa premietli aj do jeho básnickej tvorby. Osobitne treba spomenúť jeho lyrickú zbierku z roku 1884 (*Básně Františka Táborského. 1876–1883*), ktorá vzbudila – vďaka veľmi priaznivej recenzii¹⁵ S. H. Vajanského – značný ohlas na Slovensku. Táborský ako prejav vďačnosti za pozitívne hodnotenie svojej poézie Vajanským začal programovo propagovať slovenskú literatúru v českom prostredí.¹⁶ Zvlášť ho zaujali diela Pavla Országha Hviezdoslava, Svetozára Hurbanu Vajanského a Martina Kukučína aj Andreja Sládkoviča, Jána Botta a Janka Kráľa. Venoval im osobitné miesto v spomínanej literárnohistorickú úvahe *Z literatury slovenské*.

Žánrové vymedzenie Táborského portrétu o Hviezdoslavovi

Pavlovi Országhovi Hviezdoslavovi a jeho tvorbe sa Táborský venoval v dvoch svojich príspevkoch. Prvý z nich¹⁷ je konceptom, skrátenou verziou príspevku z roku 1919, ktorý vznikol pri príležitosti básnikovho životného jubilea – sedemdesiatych narodenín. Tento príspevok vyšiel aj v samostatnom vydaní¹⁸ v známom pražskom vydavateľstve, čím chcel dosiahnuť väčší komunikačný dosah na českú čitateľskú verejnosť.

Naším cieľom bolo odpovedať na tieto otázky: 1. Na základe vyššie uvedenej Libovej žánrovej schémy literárnej biografie zistiť, aká je jeho žánrová podoba; 2. Vyhodnotiť Táborského metódu tvorby Hviezdoslavovej literárnej biografie; 3. Konfrontovať výsledky Táborského literárno-biografického textu s výsledkami výskumu diela Hviezdoslava slovenskou literárnou vedou.

Táborského príspevok možno z pohľadu Libovej žánrovej schémy literárnej biografie zaradiť medzi príležitostnú literárnu biografiu s prevažujúcim princípom ikonickosti z dôvodu, že primárnou motiváciou jeho vzniku bolo výročie životného jubilea Hviezdoslava. Z tohto faktu vyplývala jeho funkcia, ktorá spočívala v pozitívnej prezentácii slovenského básnika v českom prostredí, ktorý z hľadiska idey česko-slovenskej vzájomnosti bol v českých intelektuálnych kruhoch vnímaný ako jeden z jej popredných reprezentantov.

14 TÁBORSKÝ, František: *Z literatury slovenské*. Národní listy, 16. 5. 1891, s. III, príloha.

15 VAJANSKÝ, Svetozár Hurban: *Básně Františka Táborského*. Slovenské pohľady 4, 1884, s. 576–582.

16 HERBEN, Jan: *Pro slovenskou propagandu*. In: Táborský, F., Vavroušek, B.: *František Táborský, hrst statí a přátelských vzpomínek k jeho sedmdesátce*. Zborník/Monografie. Praha: B. Vavroušek, 1928, s. 70–72. Dostupné na: Digitální knihovna Krajské knihovny F. Bartoše ve Zlíně. František Táborský: hrst statí a přátelských vzpomínek k jeho sedmdesátce (kfbz.cz); ROTNÁGL, Josef: *K sedmdesátinám Františka Táborského*. In: Tamže, s. 73–75.

17 TÁBORSKÝ, František: *Z literatury slovenské*. Národní listy, 16. 5. 1891, s. III, príloha.

18 TÁBORSKÝ, František: *Pavol Országh Hviezdoslav*. České hlavy 4. Praha: Vydavatelstvo F. Topič, 1919.

Táborského príležitostná literárna biografía o Hviezdoslavovi a kontext doterajšieho výskumu diela slovenského klasika

Táborského biografía o Hviezdoslavovi je kompozične rozdelená na sedem nerovnomerných častí, pričom každá z nich je relatívne samostatná a zameraná na inú časť básnikovo života a jeho literárnu prácu. Prvá časť rozvíja metaforu adventného času do podoby básnického „odklánania“ slovenského národa z pút neslobody, „lhostejnosti“, „tuposti“, „stuchlosti“. V tomto kontexte vidí Hviezdoslava ako „*pěvce velkého*“, ktorý má ako básnik veľký potenciál šíriť vieru v ľudské dobro a pôsobiť na „*zapomenuté*“ Slovensko „*hlasem úry a sily*“. V závere tejto časti vytvoril neprimeranú synekdochu, keď slovenského básnika synonymizoval so slovenským národom, ktorý čaká na „*zázrak, i probouzející se touhy po činu osvobozujícím*“.¹⁹ Táborský sa tu inšpiroval Hviezdoslavovou básňou *Advent* z lyrického cyklu *Letorosty III* (1891)²⁰, v ktorej dominuje obraz čakania na dobu „spásy“ slovenského národa. Táborským zhyperbolizovaná Hviezdoslavova národno-spasiteľská misia súvisí, podľa nás, najmä s uvedeným žánrom príležitostnej biografie, ktorý má blízko k adoratívnym hodnotiacim postojom. Otvorenou otázkou zostáva Táborského úroveň poznania diela slovenského klasika a jeho hodnotenia v slovenskom pomerne diferencovanom recepčnom prostredí. Treba zdôrazniť, že začiatkom 20. storočia Hviezdoslav reprezentoval autora „vysokých“ estetických (aj recepčných) nárokov z dôvodu, že kultivoval „vysokú“ literárnu formu parnasistického zamerania, ktorá vyhovovala viac vzdelanému čitateľovi ako väčšinovej čitateľskej verejnosti²¹. Staršie²² i najnovšie²³ výskumy slovenského literárneho romantizmu a realizmu ukázali, že slovenská spoločnosť od polovice 19. storočia sa začala výrazne diferencovať – konfesiónálne, sociálne, vzdelanostne, kultúrne, politicky. Väčšina zo spisovateľskej komunity, vrátane Hviezdoslava, sa usilovala získať určitú časť čitateľskej verejnosti vlastným pohľadom na riešenie slovenskej otázky. S. H. Vajanský predstavil vlastný integrovaný model nositeľov prosperity národného spoločenstva („príslušníkov národného jadra“²⁴). Autorskou ambíciou Martina Kukučina bolo zobraziť reálne príbehy dedinského človeka a jeho zvykoslovných tradícií. Podobný proces možno pozorovať aj u autorov predošlého romantického literárneho obdobia.

19 Tamže, s. 1.

20 *Letorosty III*, básneň *Advent*. In: Dostupné na internete: Pavol Országh-Hviezdoslav: *Letorosty III (Advent)* – elektronická knižnica (sme.sk). [cit. 21. 1. 20201].

21 Bližšie LIBA, Peter: „*Vysoké*“ a „*nízke*“ v literatúre. In: Kontexty populárnej literatúry. Bratislava: Tatran, 1981, s. 65–67.

22 KRAUS, Cyril: *Slovenský literárny romantizmus, vývin a tvar*. Bratislava: Tatran, 1999; KRAUS, Cyril: *Slovenská romantická poézia*. Bratislava: Tatran, 2001; ČEPAN, Oskár: *Premeny „ducha a predmetnosti“ v slovenskom romantizme*. Litteraria, XVI, 1973, s. 101–162; ČEPAN, Oskár: *Stimuly realizmu*. Bratislava: Tatran, 1984; MIKO, František: *Hodnoty a literárny proces*. Bratislava: Tatran, 1982 atď.

23 ZAJAC, Peter: *Koncepcia slovenského romantizmu*. World Literature Studies 8, 2016, č. 4, s. 95–106; monotematické čísla 4 a 5 venované slovenskému literárnemu romantizmu. Slovenská literatúra 52, 2005; MIKULOVÁ, Marcela – TARANENKOVÁ, Ivana a kol.: *Konfigurácie slovenského realizmu. Synopticko-pulzačný model kultúrneho javu*. Brno: Host, 2016 atď.

24 Porov. ČEPAN, Oskár: *Stimuly realizmu*. Bratislava: Tatran, 1984, s. 15–112.

Ako ukázali inšpiratívne výskumy Cyrila Krausa a Oskára Čepana²⁵, väčšina zo štúrovcov, vrátane Táborským spomínaného Andreja Sládkoviča, priniesli do slovenského verejného spoločensko-kultúrneho priestoru kvalitné literárne texty reflektujúce problémy romantického životného pocitu.

Druhá časť²⁶ príležitostnej literárnej biografie Františka Táborského sa orientuje na básnické začiatky mladého Hviezdoslava. Prekvapujúco sa začína až jeho pôsobením na „maďarskej škole“, kde, ako zdôraznil Táborský, s úspechom „básnil maďarsky“. Pre lepšiu názornosť uvedeného faktu uviedol podobný príklad z českého prostredia, keď českí básnici, ktorí študovali na nemeckých školách, písali svoje verše po nemecky. Nazdávame sa, že namiesto tohto príkladu Táborský mohol uviesť oveľa dôležitejší fakt, že školské prostredie na nižšom gymnáziu v Miškolci malo pozitívny vplyv na rozvoj literárneho nadania mladého študenta: najmä na jeho orientáciu v dobovej maďarskej a svetovej romantickej literatúre a v dobovom uhorskom politickom priestore. Na rozdiel od oravského školského prostredia, kde ho formoval konzervatívne, austroslavisticky a národne založený učiteľ Adolf Medzihradský, v miškoveckom gymnáziu vládol racionálno-liberálny duch revolučných rokov 1848/1849. K Táborského kritike, že P. Országh písal v maďarskom prostredí po maďarsky, treba dodať, že svoje básne síce písal v maďarčine, avšak v tematickom pláne mnohých z nich si vypomáhal látkovou skutočnosťou zo Slovenska, osobitne z rodnej Oravy. Najvýraznejším príkladom je dramatická lyricko-epická báseň *Tompakö*. Tematicky v nej vyšiel z oravskej povestovej tradície, ktorú mal zafixovanú v spomienkach na rodný kraj²⁷.

V ďalšej časti textu Táborský opäť voľne nadviazal na podkladové kvality Országhovej poézie. Tvrdil, že mu ich pomáhal vytvárať Andrej Sládkovič, na ktorého ho upozornili jeho rodičia z Oravy. V skutočnosti Országhov prerod zo „Šavla na Pavla“, to značí z maďarskej jazykovej a literárnej kultúry do slovenského kultúrneho, literárneho a jazykového prostredia, nebol nebol vôbec jednoduchý, o čom vypovedal sám básnik²⁸. Súhlasíme s Táborským v tom, že Sládkovičova poézia mu bola v tom čase najbližšia. Znak jeho poetiky a noetiky sa objavili najmä v Országhovom básnickom debute (*Básnické prviesenky Jozefa Zbranského*), ktorý obsahoval výber z jeho po slovensky písanej poézie z kežmarského tvorivého obdobia. Na konci textu v tejto časti o úlohe Sládkoviča pri utváraní básnického profilu mladého Hviezdoslava Táborský pripojil vetu, ktorá mala presvedčiť českého čitateľa, že autor výnimočných romantických skladieb *Marína* a *Detvan* je v „pozadí“ aj poetického mena *Hviezdoslav*. Reálny kontext jeho básnického pseudonymu mal však komplexnejšie rozmery. V polovici sedemdesiatych rokov sa mladý básnik „ukotvil“ pracovne (stal sa podsudcom v Dolnom Kubíne), rodinne (roku 1876 sa oženil s Ilonou

25 KRAUS, Cyril: *Slovenský literárny romantizmus, vývin a tvar*. Bratislava: Tatran, 1999; ČEPAN, Oskár: *Premeny „ducha a predmetnosti“ v slovenskom romantizme*. Litteraria, XVI., 1973, s. 101–162.

26 TÁBORSKÝ, František: *Pavol Országh Hviezdoslav*. Dostupné na internete: eKnizky.sk., s. 1–2. [cit. 17. 1. 2021].

27 ZELENKOVÁ, Anna – GBÚR, Ján: *Unknown Hungarian First Fruits of the Slovak Poet Pavol Országh Hviezdoslav (A Contribution to the Slovak-Hungarian Bi-literary Stance)*. Neohelicon 44, 2017, s. 469–485.

28 Bližšie Hviezdoslavove listy A. Pražákovi 16. 9. 1908 a 19. 11. 1919 In: PRAŽÁK, Albert.: *S Hviezdoslavom*. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1955, s. 372, 421–422.

Novákovou, dcérou oravského seniora Samuela Nováka) a literárne: intenzívne pracoval na básňach s „nočno-hviezdnou“ tematikou. Z okruhu tejto tematickej orientácie, ktorá mala duchovnú motiváciu, sa zrodil, na rozhraní rokov 1875–1877, aj umelcov pseudonym *Hviezdoslav*, ktorý ako znak básnictva bol v tom čase motivovaný: mal svoj denotát v podobe spomínaných tematicky orientovaných básní.

Podnety Sládkovičovej poetiky možno identifikovať nielen v Országhovej básnickej, ale aj v ranej dramatickej tvorbe, o ktorej sa Táborský nezmienil, hoci treba zdôrazniť, že bola rozsiahlejšia ako všetky ostatné autorove literárne aktivity. Mladý Pavol Országh predstavil v tomto období verejnosti časť svojho dramatického projektu, ktorý zahŕňal nepublikované dramatické fragmenty z konca šesťdesiatych rokov a tri publikované drámy: *Vzhľadanie* (1868), *Pomsta* (1869), *Otčim* (1871)²⁹. Tridsaťsedem rokov bola pauza medzi treťou (*Otčim*) a poslednou (*Herodes a Herodias*) publikovanou dramatickou prácou Pavla Országha *Hviezdoslava* (1909), o ktorej sa Táborský zmienil iba jednou krátkou hodnotiacou vetou: „*Lyrik proráží i v znamenitým pokuse dramatickém ‚Herodes a Herodias‘.*“³⁰ S Táborského pozitívnym hodnotením *Hviezdoslavovej* tragédie sa stotožnila iba časť českej divadelnej kritiky³¹. Pri jej písaní *Hviezdoslav* uplatnil nosné princípy epického a dramatického diela (dialóg, kompozícia, konflikt, postava a i.). Z tohto pohľadu nie je presný výrok Táborského, že „*lyrik proráží...*“. Presné nie je ani Táborského spojenie „*po-kuse dramatickém*“ z dôvodu, že tu nešlo o pokus, ale o vážne rozhodnutie autora vytvoriť typ tzv. vysokej drámy, ktorý bol súčasťou mnohoprúdových dramatických projektov obdobia slovenského realizmu. Zúročil v nej podnety shakespearovskej tragédie postavenej na vzťahu závažného deja a modelových charakterov postáv.³²

A. Sládkoviča spomenul Táborský aj v ďalšej časti svojej príležitostnej literárnej biografie, keď lyricky³³ a epicky rozvinul svoje prvé stretnutie s *Hviezdoslavom* v lete roku 1878 v Dolnom Kubíne na fare Samuela Nováka. Osobitne ho zaujal hosťiteľ, farár Samuel Novák, ktorý prítomným hosťom rozčítene predniesol Sládkovičovú báseň *Veliký pôst*. K postave Samuela Nováka, ktorý pre českého čitateľa bol neznámou osobnosťou, treba dodať, že patril k romantickej generácii vedúcich osobností národného a cirkevného života (Ján Francisci-Rimavský, Jozef Miloslav Hurban, Viliam Pauliny-Tóth a i.), ktorí tvorili hlavný kultúrno-politický prúd slovenského národného hnutia v šesťdesiatych a sedemdesiatych rokoch 19. storočia.

V štvrtej časti textu Táborský zamerl svoju pozornosť na básnikovu poéziu. Afirmatívne prívlastky, ktorými ohodnotil *Hviezdoslavovu* lyrickú, epickú tvorbu („*prebohatá lyrika,*

29 GBÚR, Ján: *Hviezdoslav. Dramatická tvorba*. Košice: Equilibria, 2009, s. 8–32.

30 TÁBORSKÝ, František: *Pavol Országh Hviezdoslav*. Dostupné na internete: eKnizky.sk., s. 3. [cit. 17. 1. 2021].

31 PRAŽÁK, Albert: *S Hviezdoslavom*. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1955, s. 305, 317–319.

32 GBÚR, Ján: *Hviezdoslav. Dramatická tvorba*. Košice: Equilibria, 2009, s. 96–143.

33 Urobil tak vo svojej básnickej zbierke *Básně Františka Táborského. 1876–1883*. Salonní bibliotéka. Praha: Vydavatelství J. Otto, 1884. V štvrtej časti (*Několik dojmů z Podtatranska*. I–IX, s. 151–174) pod číslom IV. (s. 159–160) je báseň s incipitom „*Žár nebes sálat*“, v ktorej Táborský lyrickou reflexiou načrtnol svoje pocity zo stretnutia s evanjelickým farárom Samuelom Novákom a jeho hosťami. Nezabudol pritom poeticky opísať Novákov recitačný výkon Sládkovičovej básne *Veliký pôst*.

skvostná epika“) vypovedajú viac o Táborského hodnotiacej stratégii vo vzťahu k čitateľskej verejnosti ako o hodnotovom prístupe k básnikovmu dielu. Napokon túto stratégiu možno vidieť v Táborského vetách, ktoré akoby boli vystrihnuté z Vajanského „vzvyšeného“ výkladového štýlu presýteného nadmerným kolorizmom, lexikalizovanými metaforami a romanticko-sentimentálnym pátosom: „*Poesie jeho jest mohutným horským zřídlem, velké perly bez přestání házejícím a prudko se ven deroucím jako potok a brzy jako bystřina sršící a duhami hrající v září sluneční, a kde klidnější tok dává se v něm zhlížeti k nebi, mění se v něm křemínky a kamínky na smaragdy a perly. Je to poesie svěží a čistá a samorostlá; jest to venkovská příroda.*“³⁴

Napriek dekorativizmu a ornamentalizmu Táborského štýlu treba oceniť jeho postreh o autentickosti („samorostlosti“) Hviezdoslavovej poézie. Čitateľ Hviezdoslavovho diela si nemôže nevšimnúť básnikovu artistnú literárnu kultúru, ktorá sa prejavuje na úrovni lexiky, výrazu, verša, strofy, žánru, témy, stavby lyrického obrazu, novotvarov, biblizmov, dialektizmov, neologizmov, ale aj na úrovni zážitkovej opisnosti, komplikovanej syntaxe, „vysokého“ štýlu, látkového podložja, univerzalizmu tzv. večných hodnôt (ľudstvo, vesmír, pravda, krása, sloboda, pokrok a i.).³⁵ Tieto prvky jeho autorského štýlu čitateľovi znejasňujú výpovednú rovinu jeho lyrických básní a epických príbehov a tým výrazne komplikujú ich recepciu. Uvedená kultúra básnikovho umeleckého prejavu je jeho originálom a nemožno si ju zameniť za iný podobný artistný literárny produkt. Naša komparatistická sonda³⁶ do medzitextových vzťahov Hviezdoslavovej a Vrchlického poézie potvrdila iba niektoré zhody v tematicko-motivickej, významovej, tvarovej a svetonázorovej rovine ich diela.

Podstatný rozmer Táborského hodnotenia Hviezdoslava v tejto časti jeho literárnej biografie je nasmerovaný na básnikovu duchovnú poéziu, ktorú tvoria biblické epické básne *Agar, Kain, Sen Šalamúnov, Ráchel, Vianoce* a lyrický cyklus *Žalmy a hymny*, všetky z deväťdesiatych rokov 19. storočia. Táborský túto Hviezdoslavovu tematicky vyhranenú tvorivú etapu, plnú alegorickej symboliky a aktualizácie starozákonných príbehov, uviedol netradične: upozornením českého, predpokladáme liberálneho, „neveriaceho“ čitateľa, na jeho zbožnosť. Aby zmiernil pozornosť na básnikovu kresťansky motivovanú epickú a lyrickú tvorbu, tak pripomenul tomuto čitateľovi, že prejavovanie viery v Boha, úcty k nemu a ctnostiam kresťanskej zbožnosti bolo prirodzenou súčasťou vnútorného života aj u známych postáv českého národa: „*Hviezdoslavova poesie, nelekej se, český čtenáři, vždyť jsi z národa Husova, Žižkova, Chelčického, Komenského, Palackého a jiných zbožných – Hviezdoslavova poesie jest zbožná*“³⁷.

34 TÁBORSKÝ, František: *Pavol Országh Hviezdoslav*. Dostupné na internete: eKnizky.sk., s. 3. [cit. 15. 1. 2021].

35 BLIŽŠIE MIKO, František: *Pavol Országh Hviezdoslav – problém výkladu textu ako problém poetiky*. In: P. O. Hviezdoslav. Text a kontext. Zborník. Red. L. Petraško. Dolný Kubín – Nitra: Literárne múzeum P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne – Kabinet literárnej komunikácie a experimentálnej metodiky Pedagogickej fakulty v Nitre, 1975, s. 6–26.

36 GBÚR, Ján: *Hviezdoslav a Vrchlický alebo O jednom medziliterárnom parnasistickom podnete*. In: Český a slovenský literárny parnasismus : synopticko-pulzační model kulturního jevu. Brno: HOST, 2015, s. 272–292.

37 TÁBORSKÝ, František: *Pavol Országh Hviezdoslav*. Dostupné na internete: eKnizky.sk., s. 3. [cit. 17. 1. 2021].

Predpokladáme, že zacielenie pozornosti Táborského na Hviezdoslavovu duchovnú poéziu mohlo vzniknúť pod dojmom čítania jeho básní v *Zobraných spisoch básnických Hviezdoslava I* (1892), II (1896), III (1901) a zväzku Hviezdoslavových *Básní biblických* (sú v ňom skladby *Agar, Kain, Sen Šalamúnov*)³⁸. Úvod a poznámky k tomuto zväzku napísal František Frýdecký, český literárny historik a slovako-fil, ktorý so slovenským básnikom korešpondoval, pričom jeho dielo a osobný život dobre poznal. V tejto súvislosti upozorňujeme na jeho knižnú prácu *Slovensko literárni od doby Bernolákovy*³⁹, v ktorej uverejnil analytický biografický príspevok o diele slovenského klasika⁴⁰. Odhliadnuc od faktu, že slovenskú literatúru považoval iba za súčasť (doplnok) českej literatúry („*Písemnictví na Slovensku je tudíž pouhým doplňkem české literatury.*“⁴¹), treba zdôrazniť, že jeho Hviezdoslavov literárny portrét nemá znaky tejto dobovej politickej koncepcie. Naopak, Táborského príležitostnej biografii chýba čitateľnejšia metodologická schéma, systémovo formulované poznatky o básnikovej noetike a estetike.

Uvedený problém možno vidieť aj na spôsobe Táborského predstavenia Hviezdoslavovej duchovnej poézie⁴². Namiesto vlastnej interpretácie jednotlivých básní z lyrického cyklu *Žalmy a Hymny a z Letorostov III*. Táborský predložil čitateľovi na ploche viac ako troch strán textu iba kratšie a dlhšie komentované citáty z niektorých Hviezdoslavových básní (*Azyl, Žalm k tisícročnej pamiatke vierozvestcov sv. Cyrila a Metodeje, Žalm žaloby, De profundis...*), ktorými chcel demonštrovať básnikov vyostrený rozkol s „trhovým“ svetom. Cyklus duchovnej poézie dokončil krátkou hodnotiacou poznámkou o epických biblických skladbách (*Agar, Ráchel, Kain, Sen Šalamúnov*) dôvodiac, že hoci námety týchto skladieb nie sú zo slovenského látkového prostredia, jednako ich treba vnímať ako symboly, ktoré sú blízke „duši slovenské“. Napriek niektorým interpretačným zjednodušeniam treba oceniť Táborského úsilie upozorniť českú verejnosť na Hviezdoslavovu duchovnú tvorbu, ktorá dodnes nie je dôkladne zinterpretovaná ani na Slovensku.

Textovo krátka predposledná časť⁴³ Táborského príležitostnej literárnej biografie je venovaná stručným hodnoteniam tzv. veľkej epiky Hviezdoslava – *Hájnikova žena, Ežo Vlkolinský, Gábor Vlkolinský*.

V poslednej časti⁴⁴ Táborského príležitostnej biografie dominuje viac spoločensko-politický ako literárno-umelecký rozmer. Autor využil historickú udalosť – vznik Československa v roku 1918 – na pripomenutie možnosti zásadného obratu v riešení slovenskej otázky (rozvoj školstva, kultúry, samosprávy, politiky...) v novom štáte. Vznik a dôsledky tohto

38 Edícia „Světová knihovna“. Praha: nakladatel J. Otto, 1912.

39 Moravská Ostrava: Nakladatel Adolf Perout, 1920. Pozri tiež: FRÝDECKÝ, František: *Slovensko literárni od doby Bernolákovy*. Zlatý fond denníka SME 2020. Dostupné na internete (world wide web): http://zlatyfond.sme.sk/dielo/5172/Frydecky_Slovensko-literarni-od-doby-Bernolakovy. [cit. 22. 1. 2021].

40 Ibidem. Hlava čtvrtá, Doba rozkvětu, II. Hviezdoslav.

41 FRÝDECKÝ, František: *Slovensko literárni od doby Bernolákovy*. Zlatý fond denníka SME 2020. Dostupné na internete (world wide web): http://zlatyfond.sme.sk/dielo/5172/Frydecky_Slovensko-literarni-od-doby-Bernolakovy. Úvod. [cit. 22. 1. 2021].

42 TÁBORSKÝ, František: *Pavol Országh Hviezdoslav*. Dostupné na internete: eKnizky.sk., s. 4–7. [cit. 17. 1. 2021].

43 Tamže, s. 8. [cit. 17. 1. 2021].

44 Tamže, s. 9–10.

politického činu dal do súvislosti s Hviezdoslavovou víziou dobre spravovanej slovenskej spoločnosti, ktorej základy má, podľa neho, tvoriť mravne čistá a vzdelaná mládež. Túto víziu sformuloval Hviezdoslav v básni *Ó, mládež naša!* z cyklu *Letorosty III.*

V Táborského literárnej biografii úplne absentuje informácia o tom, že Hviezdoslavovo dielo vzniklo v dotyku s inonárodnou literatúrou a kultúrou. Osobitnú kapitolu v básnikovom literárnom živote tvorí česká kultúra a literatúra. Pripomeňme, čo mohol Táborský predostrieť českému čitateľovi a čo potvrdil doterajší výskum tohto medzi-literárneho vzťahu. Určite mal pripomenúť jeho prvú cestu do Prahy na oslavy stého výročia narodenia J. Jungmanna, o ktorej Táborský mohol vedieť od Hviezdoslava alebo z dobovej tlače. Pozornosť si zaslúžili aj ďalšie fakty: V sedemdesiatych rokoch sa jeho česko-slovenské kultúrne povedomie dotváralo príjmom odbornej a časopiseckej literatúry umenovedného charakteru a prvými kontaktmi s osobnosťami českej kultúry (Hynek Babička, Jirí Polívka, Rudolf Pokorný a i.). Jeho priateľstvo s Jozefom Škultétyom a S. H. Vajanským malo pozitívne vyústenie v tom, že rozvinulo jeho reflexie voči prijímanej českej lektúre, osobitne básnickej produkcie Adolfa Heyduka, Jaroslava Vrchlického, Svatopluka Čecha a iných, v ktorej oceňoval najmä to, že sa v nich precizovala slovenská skutočnosť. V deväťdesiatych rokoch vyvrcholil spor medzi národno-konzervatívne orientovaným S. H. Vajanským a mladými hlasistami (Vavrom Šrobárom, Pavlom Blahom, Antonom Štefánkom a i.) inklinujúcimi k myšlienkovým iniciatívam T. G. Masaryka. Hviezdoslavova obrana (aj keď nie jednoznačná) hlasistov bola aj obranou Masarykovej politickej filozofie, s ktorou sa zoznámil prostredníctvom časopisu *Naše doba*⁴⁵. Svoj pozitívny vzťah k prvému československému prezidentovi vyjadril nielen ďakovnými listami za knihy, ktoré mu posielal, ale aj prostredníctvom básne⁴⁶, ktorú mu venoval pri príležitosti jeho sedemdesiatych narodenín. V roku 1918 Hviezdoslav absolvoval svoju druhú cestu do Prahy. Jej cieľom bola účasť na oslavách 50. výročia polozenia základného kameňa na stavbu budovy Národného divadla v Prahe. Okrem silných dojmoch, ktoré v ňom zanechal program májových divadelných slávností, odniesol si z Prahy aj spomienky na stretnutia s J. Kvapilom, V. Dykom, A. Novákom, O. Fischerom, E. Vojanom, E. Destinovou, J. S. Macharom, A. Stašekom, A. Heydukom a inými českými tvorcami literatúry a kultúry.⁴⁷ Je prekvapujúce, že Táborský nezachytil ani tento rozmer Hviezdoslavovej česko-slovenskej vzájomnosti, hoci treba zdôrazniť, že oslavy boli široko medializované. Osobitnú kapitolu v Hviezdoslavovom vzťahu k českému literárnemu a kultúrnemu prostrediu tvorili jeho kontakty s českým literárnym historikom Albertom Pražákom.⁴⁸ Pražák sľúbil manželke Hviezdoslava Ilone napísať monografiu o jej manžele-

45 Hviezdoslav tento časopis odoberal. Bližšie *Korešpondencia P. O. Hviezdoslava so Svetozárom Hurbanom Vajanským a Jozefom Škultétyom*. Na vyd. pripravil Stanislav Šmatlák. Bratislava: Vydavateľstvo VEDA, 1962, s. 127.

46 *Masarykovi ku dňu sedemdesiatych narodenín*, ktorého korektorský variant je uložený v LAMS, sign. 29M 27.

47 Bližšie GBÚR, Ján: *Hviezdoslav a česká poézia*. Prešov: Náuka, 1998, s. 28.

48 Tému Pražákovho záujmu o Hviezdoslava spracovali: TOMČÍK, Miloš: *Vývin Pražákovho záujmu o Pavla Országha-Hviezdoslava*. In: *Literárne dvojobrazy*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1976, s. 86–127; PIŠŮT, Milan: *Albert Pražák a jeho stretnutia s Hviezdoslavom*. In: *Roky a diela*. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1961; VOJTECH, Miroslav: *Albert Pražák a Pavol Országh Hviezdoslav. Nad knihou Alberta Pražáka S Hviezdoslavom*. In: *Česká a slovenská slavistika na počátku 21. století*. BrnenskeTextykSlovakisti-

lovi. Žiaľ, nestalo sa to, preto ako náhradu za ňu realizoval po dlhšom čase spomienkovú knihu *S Hviezdoslavom*.⁴⁹

O Hviezdoslavovo dielo sa česká odborná verejnosť začala zaujímať už v osemdesiatych rokoch 19. storočia.⁵⁰ Neskôr ho nielen oceňovala⁵¹, ale mu pomáhala dvojako – finančne⁵² a publikačno-vydavateľsky⁵³. Hviezdoslava tešil záujem českej strany o jeho literárnu tvorbu, čo dal najavo aj ďakovnými listami, ako to urobil v súvislosti s J. Svítalom.⁵⁴ Potešili ho aj pozvania od viacerých českých inštitúcií na besedy a osobné stretnutia. Pre pracovné vyťaženie alebo pre zhoršený zdravotný stav sa ich nemohol zúčastniť, ale každému pozývajúcejmu sa úctivo listom ospravedlnil. Urobil tak aj Ústrednému výboru Československej jednoty v Prahe, ktorá ho prostredníctvom Františka Táborského pozvala na večierok pri príležitosti jeho narodenín⁵⁵. Po Hviezdoslavovej smrti sa o jeho diela z českej strany najviac zaujímal Albert Pražák. V povojnovom období zarezonovalo Hviezdoslavovo meno v českom kultúrnom prostredí najviac v roku 1949 pri oslavách stého výročia od jeho narodenia. Neskôr sa jeho meno vyskytovalo v českom prostredí iba príležitostne, napríklad pri preklade jeho lyricko-epickej skladby *Hájnikova žena*.⁵⁶

ce_008-2005-1_27.pdf (muni.cz) . [cit. 10. 2. 20201]; ZELENKOVÁ, Anna: *Voz ŕašenie k sevejnomu nasledstvu Alberta Pražáka i Pavlu Orszagu Gvezdoslavu*. In: *Literature and Social Change: A Voyage Trough the History of Slavic Studies*. Ed. Lubor Matejko. Bratislava: Filozofická fakulta UK, 2017, s. 205–212.

- 49 PRAŽÁK, Albert: *S Hviezdoslavom*. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1955.
- 50 Pozri recenziu Hviezdoslavovho diela *Hájnikova žena* v časopise *Literárni listy* (9, 1887, s. 30), pod ktorú sa podpísal V. Vítězný (ide o pseudonym, ktorý pravdepodobne patril redaktorovi tohto časopisu F. Dlouhému). Porovnaj k tomu list M. Heřmana J. Horákovi z 15. 11. 1958, LAMS, sign. 174 BK 28.
- 51 Výbor Matice české sboru Společnosti Musea království českého pro řeč a literaturu českou rozhodol v roku 1902 udeliť Hviezdoslavovi cenu za literárnu činnosť. Porovnaj list B. Schmahela, „expeditora Matice české“ Hviezdoslavovi, 6. 11. 1903, LAMS, sign. 70B. Česká akademie ho zvolila 17. 12. 1913 za svojho dopisujúceho člena. Hviezdoslav bol týmto akademickým členstvom hlboko poctený. Porovnaj Hviezdoslavov list dr. I. Svítalovi, Dolný Kubín, 29. 12. 1913, LAMS, sign. 70 E7.
- 52 Finančnú pomoc 300 korún na vydanie jeho básnických *Spisov* poskytol v roku 1902 z úrokov Viktorinovej nadácie Sbok muzejní pro vědecké vzdělání řeči a literatury české Matice české. Pozri List W. W. Tomeka a A. Pateru Hviezdoslavovi. Praha, 25. 6. 1902, LAMS, sign. 70 B17. K tomu pozri tiež kópiu „Poukázneho obnosu“ zo 16. 10. 1902, LAMS, sign. 70 B17.
- 53 Oveľa viac bolo ponúk na publikovanie Hviezdoslavovej poézie v českých literárnych časopisoch, zborníkoch poézie, či vydávanie samostatných výberov z poézie slovenského básnika. Blížšie pozri GBÚR, Ján: *Hviezdoslav a česká poézia*. Náuka: Prešov, 1998, s. 22–24.
- 54 Listy Hviezdoslava J. Svítalovi. Dolný Kubín, 30. 1. 1917, LAMS, sign. 29 CH10, LAMS, sign. 70 A7.
- 55 List Hviezdoslava Ústrednému výboru Československej jednoty 9. 2. 1909. Uložené v LA PNP v Prahe, fond Táborský, František.
- 56 Tamže, s. 150.

Záver

Táborského príležitostná literárna biografia sa zaradila medzi tie biografie Hviezdoslava vydané pred a krátko po básnikovej smrti (A. Pražák⁵⁷, F. Tichý⁵⁸, P. Bujnák⁵⁹, Š. Krčméry⁶⁰), ktoré položili základy jeho funkčne upraveného obrazu, plniaceho v spoločnosti iné ako primárne esteticko-umelecké funkcie. Trvalo dosť dlho, kým seriózne literárno-vedné výskumy básnikovho diela, z ktorých niektoré sme v štúdiu pripomenuli, nahradili jeho národne úžitkové výklady.

Pramene

TÁBORSKÝ, František: *Pavol Országh Hviezdoslav*. České hlavy. 4, Praha: Vydavateľstvo F. Topič, 1919. 16 s.

TÁBORSKÝ, František: *Pavol Országh Hviezdoslav*. Dostupné na internete: eKnizky.sk. [cit. 18. 1. 20201].

ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. B 319. *Materiály k spolku Detvan*. Zápisnica II. valnej hromady 20. 10. 1882; ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. B 319. *Materiály k spolku Detvan*. Zápisnica III. valnej hromady 20. 10. 1882.

ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. B 319. *Materiály k spolku Detvan*. Zápisnica III. riadnej týždňovej schôdzky 10. 11. 1882.H

ÚDAUK Praha, fond VSA, škat. č. A 334. *Materiály k spolku Detvan*. Jednateľská správa z 16. 3. 1883.

Pavol Országh-Hviezdoslav: *Letorosty III (Advent)* – elektronická knižnica (sme.sk). [cit. 21. 1. 20201].

Básně Františka Táborského. 1876–1883. Salonní bibliotéka. Praha: Vydavatelství J. Otto, 1884.

Literatúra

BUJNÁK, Pavol: *Pavol Országh-Hviezdoslav. K 70-tym jeho narodeninám* Liptovský Mikuláš: Transcius, 1919.

ČEPAN, Oskár: *Premeny „ducha a predmetnosti“ v slovenskom romantizme*. Litteraria, XVI. 1973, s. 101–162.

ČEPAN, Oskár: *Stimuly realizmu*. Bratislava: Tatran, 1984.

EDMEG, Lukáš: *Spolupráca Detvana s moravskými spolkami do vypuknutia prvej svetovej vojny*. Dostupné na internete: 03_2_2017.pdf (unipo.sk), s. 43. [cit. 18. 1. 20201].

57 PRAŽÁK, Albert: *Básnické dílo Pavla Országha-Hviezdoslava (Několik poznámek k jeho vývoji)*. Slovanský přehled 11, 1909, s. 194–208.

58 TICHÝ, František: *O Hviezdoslavovi – největším básniku slovenském*. Praha: Česká grafická Unie, 1920.

59 BUJNÁK, Pavol: *Pavol Országh-Hviezdoslav*. Liptovský Mikuláš: Transcius 1919.

60 KRČMÉRY, Štefan: *Pavol Országh-Hviezdoslav*. Martin: Matica slovenská 1921.

- FRANTIŠEK TÁBORSKÝ. Heslo. In: Lexikon české literatury. 4/1, S–T. Praha: Academia, 2008, s. 836–841.
- FRÝDECKÝ, František: *Slovensko literárni od doby Bernolákovy*. Zlatý fond denníka SME 2020. Dostupné na internete (world wide web): http://zlatyfond.sme.sk/dielo/5172/Frydecky_Slovensko-literarni-od-doby-Bernolakovy. [cit. 22. 1. 2021].
- GBÚR, Ján: *Hviezdoslav a česká poézia*. Prešov: Náuka, 1998.
- GBÚR, Ján: *Pavol Országh Hviezdoslav. Básnické dielo*. Bratislava: Ústav slovenskej literatúry SAV – Kalligram, 2006.
- GBÚR, Ján: *Hviezdoslav. Dramatická tvorba*. Košice: Equilibria, 2009.
- GBÚR, Ján: *Hviezdoslav a Vrchlický alebo O jednom medziliterárnom parnasistickom podnete*. In: Český a slovenský literárni parnasismus : synopticko-pulzační model kulturního jevu. Brno: HOST, 2015, s. 272–292.
- HERBEN, Jan: *Pro slovenskou propagandu*. In: František Táborský, hrst statí a přátelských vzpomínek k jeho sedmdesátce. Praha: B. Vavroušek, 1928, s. 70–72. Dostupné na: Digitální knihovna Krajské knihovny F. Bartoše ve Zlíně. František Táborský: hrst statí a přátelských vzpomínek k jeho sedmdesátce (kfbz.cz); *Korešpondencia P. O. Hviezdoslava so Svetozárom Hurbanom Vajanským a Jozefom Škultéty*. Na vyd. pripravil Stanislav Šmatlák. Bratislava: VEDA, 1962.
- KOSTOLNÝ, Andrej: *O Hviezdoslavovej tvorbe*. Bratislava: Universum, 1939.
- KRYSTÝNEK, Jiří: *Odkaz Františka Táborského Filosofické fakultě Masarykovy university v Brně*. In: Valaško II, 1928, s. 357–259.
- KRAUS, Cyril: *Slovenský literárni romantizmus, vývin a tvar*. Bratislava: Tatran, 1999.
- KRAUS, Cyril: *Slovenská romantická poézia*. Bratislava: Tatran, 2001.
- KRČMÉRY, Štefan: *Pavol Országh-Hviezdoslav*. Martin: Matica slovenská, 1921.
- LIBA, Peter: „Vysoké“ a „nízke“ v literatúre. In: Kontexty populárnej literatúry. Bratislava: Tatran, 1981, s. 65–67.
- LIBA, Peter: *Biografické žánre*. In: Biografistika v systéme literárneho vzdelania. Zborník z II. konferencie o živote a diele P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne 1985. Dolný Kubín – Nitra: Literárne múzeum P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne, Kabinet literárnej komunikácie a experimentálnej metodiky Pedagogickej fakulty v Nitre, 1976, s. 21–39.
- MIKO, František: *Inovácia a syntéza u P. O. Hviezdoslava*. In: Hodnoty a literárni proces. Bratislava: Tatran, 1981, s. 244–245.
- MIKULOVA, Marcela – TARANENKOVÁ, Ivana a kol.: *Konfigurácie slovenského realizmu. Synopticko-pulzačný model kulturného javu*. Brno: Host, 2016.
- NOVÁK, Arne: *Ruchovci a lumírovci v bojích proti křivdě a za právo*. Praha: František Borový, 1938.
- PEŠTA, Pavel: *Ze vztahu Františka Táborského k literárniému Slovensku*. Slovenská literatúra 6, 1959, č. 1, s. 48–56.
- PIŠŮT, Milan: *Albert Pražák a jeho stretnutia s Hviezdoslavom*. In: Roky a diela. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1961.
- PRAŽÁK, Albert: *Básnické dílo Pavla Országha-Hviezdoslava (Několik poznámek k jeho vývoji)*. Slovenský přehled 11, 1909, s. 194–208.
- PRAŽÁK, Albert: *S Hviezdoslavom*. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1955.
- ROTNÁGL, Josef: *K sedmdesátinám Františka Táborského*. In: František Táborský, hrst statí a přátelských vzpomínek k jeho sedmdesátce. Praha: B. Vavroušek, 1928, s. 73–75.

- SEDLÁK, Imrich a kol.: *Dejiny slovenskej literatúry II*. Martin: Matica slovenská, 2009.
- Stanovy Moravskej besedy v Praze*. Tiskem B. Grunda a V. Svatoně na Král. Vinohradech. Praha: Nákl. Mor. Besedy, 1890.
- TÁBORSKÝ, František: *K jubileu našeho gymnasia. Památník šedesátého výročí českého gymnasia v Olomouci 1867–1827*. Olomouc, 1927, s. 102–111.
- TÁBORSKÝ, František: *Momentky ze starého Slovenska*. In: Slovenské miscellanea. Bratislava: Universum, 1931, s. 85–90.
- TÁBORSKÝ, František: *Z literatury slovenské*. Národní listy, 16. 5. 1891, s. III, příloha.
- TARANENKOVÁ, Ivana: *Východiská slovenského literárneho realizmu*. In: Reálna podoba realizmu. Bratislava: Ústav slovenskej literatúry SAV, 2011, s. 100–101.
- TICHÝ, František: *O Hviezdoslavovi – největším básniku slovenském*. Praha: Česká grafická Unie, 1920.
- TOMČÍK, Miloš: *Vývin Pražákovho záujmu o Pavla Országha-Hviezdoslava*. In: Literárne dvojobrazy. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo. 1976, s. 86–127.
- VAJANSKÝ, Svetozár Hurban: *Básně Františka Táborského*. Slovenské pohľady 4, 1884, s. 576–582.
- VLČEK, Jaroslav: *Dejiny literatúry slovenskej*. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1953.
- VOJTECH, Miroslav: *Albert Pražák a Pavol Országh Hviezdoslav. Nad knihou Alberta Pražáka S Hviezdoslavom*. In: Česká a slovenská slavistika na počiatku 21. stololetí. BrnenskeTextyKslovakistice_008-2005-1_27.pdf (muni.cz) . [cit. 10. 2. 2020].
- ZAJAC, Peter: *Koncepcia slovenského romantizmu*. World Literature Studies 8, 2016, č. 4, s. 95–106.
- ZAJAC, Peter: *Ežo Vlkolinský a jeho prepis do prózy*. In: P. O. Hviezdoslav. Text a kontext. Zborník. Dolný Kubín – Nitra: Literárne múzeum P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne – Kabinet literárnej komunikácie a experimentálnej metodiky Pedagogickej fakulty v Nitre, 1975, s. 71–90.
- ZELENKOVÁ, Anna – GBÚR, Ján: *Unknown Hungarian First Fruits of the Slovak Poet Pavol Országh Hviezdoslav (A Contribution to the Slovak-Hungarian Bi-literary Stance)*. Neohelicon 44, 2017, s. 469–485.
- ZELENKOVÁ, Anna: *Voz'raščenie k semejnomu nasledstvu Alberta Pražáka i Pavlu Orszagu Gvezdoslavu*. In: Literature and Social Change: A Voyage Trough the History of Slavic Studies. Ed. Lubor Matejko. Bratislava: Filozofická fakulta UK, 2017, s. 205–212.

Prof. PhDr. Ján Gbúr, CSc.

Katedra slovakistiky, slovanských filológií a komunikácie
Filozofická fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Moyzesova 9, 040 59 Košice, Slovensko
jan.gbur@upjs.sk

Toto dílo lze užit v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-SA 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.